

POSUDOK OPONENTA HABILITAČNEJ PRÁCE

Habilitant:	JUDr. Tomáš Mészáros, PhD.
Odbor habilitačného konania a inauguračného konania:	Teória a dejiny štátu a práva
Oponent:	Prof. Mgr. Miroslav Lysý, PhD.
Pracovisko opONENTA:	Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta, Katedra právnych dejín a právnej komparatistiky

I.

Úlohou opONENTA habilitačnej práce je zhodnotiť predloženú habilitačnú prácu, jej úroveň i prínos pre odbor, v ktorom sa uchádzačka habilituje. Predloženou habilitačnou prácou je monografia *Persona. O pojme a koncepte osoby v práve*, ktorá vyšla vo Vydavateľstve Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave v roku 2026. Monografia má rozsah 120 strán.

II.

Z hľadiska heuristiky je rukopis monografie založený na monografických a časopiseckých prácach, v rámci ktorých tvorí ako „povinnú jazdu“ súbor diel zo svetových dejín filozofie (počnúc Aristotelom, cez Locke, Kanta až k modernejším autorom, ako boli Kelsen), ale aj domácej proveniencie. Z hľadiska zdrojov sa ako samozrejmosť v takejto práci objavuje aj judikatúra, a to tak z prostredia slovenských súdov, ako aj zahraničných (Európsky súd pre ľudské práva). Po formálnej stránke treba vytknúť, že nie úplne všetky zdroje v zozname použitých prameňov a literatúry sú uvedené, pričom chýba napríklad Občiansky zákonník (40/1964 Zb.). Z prostredia čisto formálnych je výtku, že slovenská ústava nebola publikovaná ako „zákon č. 460/1992 Zb.“ (s. 115), keďže v čiastke 92 z roku 1992 ešte federálnej zbierky zákonov je nadpísaná ako „Ústava Slovenskej republiky“ (tým sa líši od formálneho vymedzenia predošlej ústavy – 100/1960 Zb.).

III.

Pokiaľ ide o štruktúru monografie, tá sa skladá zo šiestich základných kapitol, sledujúc tak: (1) vývoj pojmu osoba, (2) osobu v právnej teórii, v pozitívnom práve a právnej praxi, (3) kritiku moderného pojmu osoby v práve, (4) ontologický obrat v práve v ére posthumanizmu, (5) ontologický obrat z hľadiska významu rekodifikácie, (6) človečina. Keďže prácu môžem hodnotiť viac z hľadiska právnej histórie než právnej teórie, pokladám vývoj pojmu osoba za príliš rámcovitý, a to tak z pohľadu na metamorfózy napätia medzi *homo* a *persona* v staršom práve (v ktorom nie každý *homo* musel byť nutne *persona* vďaka existencii otroctva, čo je naznačené na s. 13 – 14), ale aj z pohľadu vývoja teórií právnických (resp. právnych) osôb, ktoré majú rozhodujúci vplyv aj na chápanie osôb fyzických, teda ľudí. Rozumiem však, že práca sa primárne venuje súčasným výzvam, ktoré sú podmienené technologickým pokrokom, vývojom modernej medicíny i rôznorodosťou právnych poriadkov naprieč hoci len európskym kontinentom. Tento prehľad habilitant realizoval s rozhľadom a erudíciou.

IV.

Ako už bolo naznačené, nielen (stručný) historický exkurz ukazuje viacrozmernosť tejto témy aj v súčasnosti. Asi najzaujímavejšou aktualizáciou témy je – pochopiteľne – úprava v rámci rekodifikácie Občianskeho zákonníka, ktorú spomína habilitant (okrem iného) v podkapitole 5.2. Azda najzaujímavejšou výzvou sa stáva otázka účinkov konania automatizovaných systémov, kde aj naďalej zostáva byť nositeľom práv i zodpovednosti človek.

V.

Nezostáva než nesúhlasiť s habilitantovými úvahami nad možnosťami ďalšieho vývoja právnej úpravy, v ktorých navrhuje vychádzať z priority dôstojnosti človeka ako predpokladu, ktorý stojí pred jeho normatívnym vyjadrením (na s. 96). Hoci sa habilitant nazdáva, že to nemusí znamenať opustenie metodologickej neutrality práva, je možné, že sa týmto posunul od normativistického vymedzenia práva.

VI.

Z pripomienok by som odcitoval túto pasáž:

s. 13: „*Latinský pojem persona nebudeme skúmať ako antropologickú kategóriu ani ako morálny ideál, ale ako označenie určitého spôsobu prítomnosti v normatívnom a spoločenskom priestore.*“

Výraz persona mal v latinčine skôr právny než morálny obsah, a to najmä po tom, ako pod vplyvom kresťanstva a z ďalších dôvodov prestalo byť možné, aby človek (homo) nebol zároveň osobou (persona). Vidieť je to aj v uhorskej literatúre od 18. storočia, konkrétne napríklad tu u Štefana Husztyho v jeho *Jurisprudientia practica*: „*Vulters Personam ab homine distinguit dicens: quod Homo sit vocabulum naturæ; Persona Juris Civilis: Persona autem sit homo habens Caput Civile. Et sic dicit: omnem Personam esse hominem, non contra.*“

Domnievam sa, že absencia hlbšieho historicko-metodického prístupu by do budúcnosti mohla vyprecizovať spôsob, akým habilitant s termínom *persona* vo svojej práci narába.

VII.

Otázka pre habilitanta:

Na s. 9 habilitant tvrdí: „*Právo sa prostredníctvom pojmu osoby neobracia k abstraktnému objektu, ale k niekomu, kto sa v právnych normách môže – a často musí – rozpoznať.*“

Je koncept právnej (neskôr právnickej) osoby príkladom abstrakcie? Nie je úlohou práva používať najmä vo všeobecno-normatívnej rovine abstraktné pojmy, kým v rovine aplikačnej už môže ísť skôr o konkrétne subjekty?

VIII.

Po dôkladnom preštudovaní predloženej habilitačnej monografie pokladám za dôležité na záver tohto posudku uviesť, že ide kvalitne spracovanú tému, ktorá je prínosom (nielen) pre odbor habilitačného a inauguračného konania všeobecné dejiny, tento odbor však s ohľadom na univerzálny charakter právnej teórie presahuje. Zároveň verím, že takto

spracovaná téma nie je u autora (habilitanta) konečným spracovaním matérie, a že bude v budúcnosti na tejto téme pokračovať.

IX.

S ohľadom na vyššie uvedené by som si dovoľil uviesť, že predložená habilitačná práca jednoznačne spĺňa tak z hľadiska kvality ako aj z hľadiska rozsahu kritériá kladené na tento typ kvalifikačnej práce. Odporúčam preto, aby bol JUDr. Tomášovi Mészárosovi, PhD. udelený vedecko-pedagogický titul docent v odbore habilitačného a inauguračného konania teória a dejiny štátu a práva.

Prof. Mgr. Miroslav Lysý, PhD.
Katedra právnych dejín a právnej komparatistiky
Univerzita Komenského v Bratislave,
Právnická fakulta

V Modre 27. 5. 2026

